

ערעור פלילי מס' 458/64

יקותיאל לייצמן נגד היועץ המשפטי לממשלה

בבית-המשפט העליון בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים
[24.1.65]

לפני השופטים זילברג, ויתקון, מני

פקודת החוק הפלילי, 1936 [תוס"א 652, ע' 263], סעיף 218 — תקנות התעבורה, תשכ"א-1961 [קה"ת 1128, ע' 1425], תקנה 89 (ב) — פקודת התעבורה [דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, ע' 173], סעיפים 64, 40.

המערער הורשע בבית-משפט השלום בגרימת מות מתוך תוסר והירות ופנייות שאין בהם כדי רשלנות פושעת, בכך שלא נקט אמצעי והירות להבטחת שלומה של נוסעת זקנה אשר ברתה מהאוטובוס נסגרו שתי הכנפים של הדלת האחורית על שולי מעילה, וכאשר האוטובוס המשיך בניסיעתו גרר את הזקנה כברת דרך והיא נורקה על אבן השפה של המדרכה. כתוצאה מכך נחבלה חבלות שהביאו למותה. בית-המשפט המחוזי אליו ערער המערער אישר את ההרשעה. מכאן הערער ברשות.

בית-המשפט העליון, בקבלו את הערעור, פסק —

א. מן המפורסמות כשאוטובוס מתחיל לנסוע מתחנה, מהירותו במשך עשרת המטרים הראשונים היא קטנה ביותר.

ב. בניכיות המקרה ולאור העובדה שהמערער לא יכול היה לראות כי שולי מעילה של המנוחה נתפסו בדפנות דלת האוטובוס, קשה מאוד לייחס למערער הפרה כל שהיא לגבי הוראות התקנה 89 (ב) לתקנות התעבורה, תשכ"א-1961. ומשום כך יש לזכותו מהאשמה שיוחסה לו.

הערות:

לעבירה לפי סעיף 218 לפקודת החוק הפלילי, 1936, עיין גם: ע"פ 408/65 — מדעי יוסף בדרנת נגד היועץ המשפטי לממשלה; פד"י, כרך כ (1), תשכ"ו/תשכ"ז-1966, ע' 78; ע"פ 419/65 — היועץ המשפטי לממשלה נגד זוהר בן-ציון חשמונאי; פד"י, כרך יט (4), תשכ"ה/תשכ"ו-1966, ע' 91 והערות שם.

השופט מני

ערעור ברשות על פסק-דינו של בית-המשפט המחוזי תל-אביב-יפו (השופטים פ' אבישר, ח' בנטל, ח' ארליך), מיום 30.11.64, ב"תי"פ 207/64, לפיו נדחה ערעור המערער על פסק-דינו של בית-משפט השלום (השופט א' טרייביש), מיום 19.2.64 ב"תי"פ 3054/63, המרשיע את המערער בגרימת מוות מתוך חוסר זהירות שאין בו כדי רשלנות פושעת, וזה תוך שימוש ברכב, עבירה לפי סעיף 218 לפקודת החוק הפלילי, 1936, וסעיפים 64, 40 לפקודת התעבורה, ודן אותו לתשלום קנס בסך 500 ל"י או שלושה חדשי מאסר תמורתו, לשלושה חדשי מאסר-על-תנאי, ולפסילה לנהוג כלי רכב מנועי על-תנאי לתקופה של שנה. הערעור נתקבל.

י' ירון — בשם המערער ; ג' בר, סגן פרקליט המדינה — בשם המשיב

פסק-דין

השופט מני: המערער הורשע על-ידי בית-משפט השלום, תל-אביב-יפו, בעבירה על סעיף 218 לפקודת החוק הפלילי, 1936, בזה שבתאריך 13.12.63 בשעה 19 או סמוך לאותה שעה, בדרך ז'בוטינסקי ברמת-גן גרם תוך כדי נהיגת אוטובוס של חברת "דן" למותה של אלוה גלטר, בת 71 שנה, מתוך חוסר זהירות ופזיזות שאין בהם כדי רשלנות פושעת.

הרשעה זו אושרה על-ידי בית-המשפט המחוזי ומכאן הערעור שלפנינו.

העובדות עליהן מבוססת הרשעה זו ניתן לסכמן בקיצור כדלקמן:

המנוחה שנימנתה על נוסעי האוטובוס, ירדה ממנו בתחנה שעל-יד משטרת רמת-גן בכביש פתח-תקוה וכשעמדה בסמוך אליו כשגבה מופנה לדפנתו הימנית, זו האוטובוס במקום הנייתו. מתברר כי לאחר רדתה מהאוטובוס, נסגרו שתי הכנפיים של הדלת האחורית על שולי מעילה של המנוחה, וכשהאוטובוס המשיך בנסיעתו היא נגררה לצדו כבדת דרך של שמונה מטרים, נזרקה על אבן השפה של התעלה שהפרידה בין הכביש לבין המדרכה, ונחבלה בראשה ובגופה בחבלות שהביאו למותה.

מתוך דין-וחשבון בוחן התנועה שהעיד מטעם התביעה הכללית עולה ברורות כי קשה לנהג האוטובוס להבחין דרך הראי החיצוני הימני באם בגדיו של נוסע שירד מהאוטובוס נשארו תפוסים בדלת האחורית אם לא.

בית-המשפט המחוזי ראה את רשלנות המערער בכך שהוא הפר את החובה שהטילה עליו תקנה 89 (ב) מתקנות התעבורה, תשכ"א-1961, המורה לאמור:

„הנוהג רכב לא יסיע אותו ולא ימשיך בהסעתו, אלא אם דלתותיו סגורות ונעולות וננקטו כל שאר אמצעי הזהירות להבטחת שלומו של כל נוסע ושל כל אדם הנמצא סמוך לרכב.“

„פסקי-דין“, כרך כ, חלק ראשון, תשכ"ו/תשכ"ז-1966

השופט זילברג

בית המשפט המחוזי ראה בנסיבות הבאות כהפרת חובת הנהירות שהתקנה הנ"ל הטילה על המערער. אני מצטט מהפיסקה השלישית של פסק-הדין:

„לא נראה לנו שהמערער קיים את החובה הנ"ל בתנאי המקום והזמן. המקום חייב זהירות מיוחדת, כי הכביש היה בתיקון והיו שם ערימות חול ו-5 תחנות לאוטובוסים הצטופפו במרחקים קצרים והאוטובוס בו נהג המערער חנה במרחק קטן ביותר על-ידי תעלה, אשר הפרידה בין הכביש לבין המדרכה. אף הזמן חייב זהירות מיוחדת, כי קרה זה בלילה ואותו מקום שעל-ידי התחנה לא היה מואר די צרכו. בנוסף על כך עצם טיבו של אותו נוסע והמצב בו נמצא או חייבו זהירות מיוחדת. היתה זו אשה זקנה אשר החזיקה בכל אחת מידיה תיק עם חפצים וחייב היה המערער להתחשב בכך, כאשר אותה אשה זקנה ירדה מהאוטובוס בתנאי המקום הנ"ל....
בנסיבות הענין לא נקט המערער בכל האמצעים להבטחת שלומה של אותה זקנה. הוא לא שם לב לה בכלל ולא וידא, אם יוכל להסיע את רכבו מבלי לסכן את שלומה, והרי היא עומדת אז עדיין בסמוך לרכב באותו מצב ובאותם תנאי המקום והזמן, אשר הכבידו על תנועה זריזה וחייבו בזהירות מיוחדת.“

עם כל הכבוד לבית-המשפט המחוזי אין בידינו לסמוך על מסקנותיו הנ"ל.

יצויין כאן, כי המרחק בין דלתי האוטובוס שממנה ירדה המנוחה לבין המדרכה היה בערך 50 ס"מ. באותו מרווח, לא עמדו כל ערמות חול, והתעלה שמדובר בה בפסק-הדין אינה אלא המשקע הקטן שבין המדרכה ושפת הכביש המשמש מקום לזרימת מים-הגשמים. המנוחה, עת שהחל האוטובוס לנוע, לא היתה צמודה לאוטובוס אלא עמדה בסמוך אליו כשריווח מסוים מפריד בינה לבינו. יתר-על-כך, מן המפורסמות, כשאוטובוס מתחיל לנוע מתחנה, מהירותו במשך עשרת המטרים הראשונים היא קטנה ביותר.

נראה לנו, כי בנסיבות הללו ולאור העובדה שהנהג לא יכול היה לראות, כי שולי מעילה של המנוחה נתפסו בדפנות דלת האוטובוס, קשה מאוד לייחס למערער הפרה כלשהי לגבי הוראות התקנה האמורה ומשום כך יש לזכותו מהאשמה שיוחסה לו.

השופט ויתקון: אני מסכים.

השופט זילברג: הקושי הגדול שנתקלנו בו בערעור זה הוא, כי השופט המלומד אינו מגלה לנו את צפונות לבו, ואינו מצביע על המקורות מהם הוא שאב את קביעותיו העובדתיות. הדיבור „אני קובע כי....“ אין בו מגיקה כלל. הוא מכריע רק באחד משני מקרים אלה: א. כאשר השאלה היא באיזו משתי העדויות הנוגדות יש לתת אמון;

השופט זילברג

ב. כאשר מסקנתו מסתמכת בפירוש או מכללא על מימצאים שנקבעו על-ידי, והיא אינה בלתי-הגייונית במידה המחייבת את בית-המשפט לערעורים להתערב בדבר.

במקרה שלפנינו, אילו סמכתי על כל העובדות שנקבעו על-ידי השופט המלומד, הייתי דוחה ללא כל היסוס את הערעור שלפנינו. הייתי עושה את הדבר בדרך זו:

א

(א) השופט המלומד קבע כי המרחק שבין האוטובוס ואבן השפה של המדרכה, היה לפחות 50 ס"מ (ע' 8 של פסק-הדין).

ב

(ב) המערער אמר בעדותו (פרוטוקול, ע' 38) כי ראה „אנשים שעמדו על המדרכה במרחק של כ-30 ס"מ מהאוטובוס בערך“.

ג

(ג) מכיון שבמקום אחר של הפרוטוקול (ע' 39) אומר המערער „שהאוטובוס היה צמוד לאבן השפה של המדרכה“, הרי המסקנה העולה מדברים אלה והדברים המצוטטים בסעיף הקטן הקודם היא, כי האנשים שראה אותם עמדו כ-30 ס"מ בפניו המדרכה, היינו במרחק של 80 ס"מ מדפנו הימנית של האוטובוס.

ד

(ד) המערער אמר בעדותו (פרוטוקול, ע' 38) כי הוא הסתכל בראי החיצוני הימני, ו„גם שם ראיתי שאין שום אדם שקרוב לדופן המכונית“. ובע' 39 של הפרוטוקול הוא אומר: „לפי מה שראיתי בראי החיצוני הימני לא עמד איש ליד הדופן הימנית של האוטובוס“.

ה

(ה) אם עדותו זו של המערער גבוהה היא, הרי המסקנה היא כי האשה נמצאה בין האנשים שעמדו על המדרכה כאמור בסעיף-קטן (א) לעיל. הויה אומר: האשה, כמו שאר הנוסעים שירדו, עמדה במרחק של 80 ס"מ מן האוטובוס, כשמעילה לחוץ בין שתי הכנפיים המתקפלות של הדלת האחורית.

ו

(ו) בתנאים אלה אין זה מתקבל על הדעת כלל ועיקר, כי המערער הביט בראי הימני החיצוני ולא ראה את השובל המתמשך כ-80 ס"מ מדלתו של האוטובוס לגופה של האשה. אמנם בדו"ח של בוחן התנועה נאמר: כי בראי החיצוני הימני „קשה להבחין בבגדו של הנוסע הנ"ל אם נשאר תפוס בדלת“, אבל אמירה זו מתייחסת להנחה כי הנוסעת הנפגעת עמדה סמוך לאוטובוס, ולא במרחק של 80 ס"מ בהם נתמשך שובל מעילה של האשה המנוחה. כי דבר זה, היינו גירסת מקום עמדתה של האשה, הועלתה לראשונה על-ידי המערער במהלך המשפט.

ז

(ז) המסקנה העולה במקובץ מכל האמור היא, כי המערער או שלא הביט בראי כלל או שהביט ולא שם לב לאשה הנדונה, ובכל אחד משני המקרים אפשר היה לייחס רשלנות לנאשם אם לפי הדרגה האמורה בסעיף 218 של פקודת החוק הפלילי, ואם לפי המידה שנקבעה בתקנה 89 (ב) של תקנות התעבורה, תשכ"א-1961.

השופט זילברג

(ח) אבל — זוהי העובדה המכרעת המגיעה אותי לקבלת הערעור — אינני בטוח כי אמנם הוכחו כחוק כל הפרטים שצוינו לעיל. די לנו אם נשמיט חוליה אחת מתוך השרשרת הנ"ל, ויתמוטט כל הבנין. והחוליה החלשה ביותר בשרשרת הפרטים דלעיל היא המרחק שקבע השופט המלומד לריווח שבין האוטובוס ושפת המדרכה. לא השכלתי לרדת לסוף דעתו. מנין ועל-סמך מה הוא קבע את המידות המדוייקות הנ"ל. במקום אחד (ע' 3 של פסק-הדין) הוא אומר „שהפינה הקדמית ימנית של האוטובוס היתה לפחות כ-60—65 ס"מ מאבן השפה והקצה הימני אחורי של האוטובוס כ-40—45 ס"מ מאבן השפה של המדרכה". הוא לא מגלה לנו, למשל, מנין הוא לקח כי האוטובוס עמד בקו אלכסוני. ובמקום אחר אשר כבר צוטט לעיל הוא אומר „כי האוטובוס — בלי להבחין בין חלקו הקדמי לחלקו האחורי — היה מרוחק מאבן השפה של המדרכה לפחות 50 ס"מ”.

בשים לב לפרטים אלה, שעל-אף היותם נראים כפעוטים ביותר עלולים להכריע את גורל הערעור, מצטרף אני — תוך היטוסים מרובים — לדעתם של חברי הנכבדים, כי יש לקבל את הערעור.

לפיכך הוחלט לקבל את הערעור ולבטל את פסק-הדין של בית-המשפט דלמטה.

ניתן היום, כ"א בשבט תשכ"ה (24.1.1965).